

LAUSUNTOPYYNTÖKYSELY HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMISESTA

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Janne Aaltonen

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti
Janne	Aaltonen	janne.aaltonen@hus.fi

4. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palvelun tuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (2 §, 3 § 1 kohta)?

Vastaajien määrä: 1

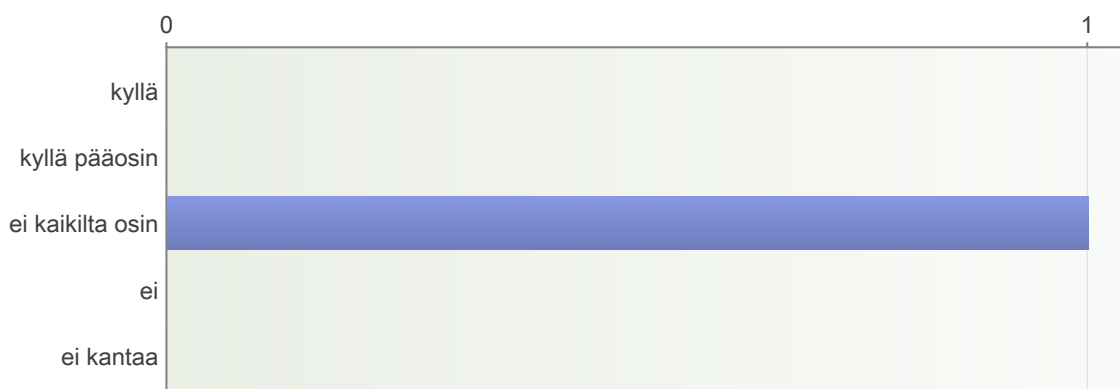
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Niiltä osin, kun omistuspohjaltaan julkiset ja yksityiset (ml. säätiöt, yhdistykset, ym.) palveluntuottajat kilpailevat keskenään, on välttämätöntä, että niitä kohdellaan kaikilta osin tasapuolisesti. Julkismisteisille tuottajille ei tältä osin voi asettaa sellaisia velvoitteita, eikä oikeuksia, jotka eivät koske myös yksityisiä tuottajia. Tasapuolisuusvaatimus koskee velvoitetta tuottaa palvelua ylipäättään, tuottaa sitä tietyllä alueella, määrään liittyviä ehtoja, verotusta, yms. Vastaavasti niiltä osin, kun julkiselle tuottajalle asetetaan velvoitteita, jotka eivät koske kaikkia tuottajia, tulee näistä säätää erikseen. Lakiehdotuksen 2§:ssä mainitaan, että "laissa säädetään oikeudesta tuottaa maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja." Yksityiskohtaisissa perusteluissa lain soveltamisala rajataan koskemaan valinnanvapausjärjestelmän piirissä olevia ja yksityisiä palveluja. Itse lakiehdotuksessa ei kuitenkaan ole rajausta, mikä sulkisi maakunnan palvelulaitoksen tuottamat palvelut tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Joko tällainen rajausta tulee siihen lisätä, tai muuttaa sisältö siten, että se kattaisi kaikkien sote-palvelujen tuotannon. Käytännössä tämä merkitsisi terveydenhuoltolain ja ehdotetun lain yhdistämistä. On useita perusteita sille, miksi olisi hyödyllistä, että kaikki sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista koskeva sääntely keskitettäisiin yhteen lakiin riippumatta siitä, koskeeko tuotanto maakunnan vai jonkin muun tahon järjestämisvastuulla olevia palveluja ja tapahtuuko tuotanto julkisesti, yksityisesti vai 3. sektorin omistaman/hallinnoiman tuottajan toimesta. Sote-uudistuksen myötä sekä kansanterveyslaki että erikoissairaanhoidonlaki tulee joka tapauksessa kumottaviksi. 2§:ssä jää epäselväksi myös se, koskeeko laki niitä palveluita, joiden järjestämisvastuu on työnantajilla (julkisilla ja yksityisillä). Selkeintä olisi mainita 1. momentissa, että laissa säädetään oikeudesta tuottaa maakunnan ja työnantajien järjestämisvastuuseen kuuluvia sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja. 3§ 1. kohdassa annetaan yksityisille henkilöille oikeus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Tämän mielekkyyttä tulisi vielä harkita. Ensiksikin valinnanvapauslinjauksissa on lähdetty siitä, että pienin mahdollinen valinnanvapauden kohteena oleva yksikkö on omatiimi. Toiseksi nykyisin käytössä oleva toimintamalli, jossa lääkärikeskus on ammatinharjoittajan alihankkija ei ole perusteltu, eikä sen mukaisesti tosiasiallisesti edes toimita (asiakkaalle annetaan mielikuva lääkärikeskuksen asiakkuudesta, vaikka tosiasiallisesti asiakassuhde on yksittäiseen lääkäriin – myös vastuusuhteet ovat epäselvät). Kolmanneksi, mikäli yksittäinen henkilö haluaa tuottaa palveluja itse (esim. fysioterapiapalvelut), on yrityksen perustaminen tätä varten varsin yksinkertaista. Määritellyssä muodossa laki ei koskisi niitä palveluja, joita yksityiset tuottajat tuottavat kunnille ja kuntayhtymille ennen maakuntien toiminnan käynnistymistä (lain voimaantuloa ehdotetaan aiemmin) eikä yksityiskohtaisissa perusteluissa määritellyssä muodossa maakuntien järjestäjien tai tuottajien (palvelulaitos) yksityisiltä tuottajilta hankkimia valinnanvapauden ulkopuolisia palveluja. Lain tulee luonnollisesti kattaa myös nämä palvelut. Tällöin 2§ 1. mom tulisi kuulua: ”Tässä laissa säädetään oikeudesta tuottaa maakunnan, kunnan, kuntayhtymän ja työnantajan järjestämisvastuuseen kuuluvia sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja (mahdollinen rajausta: silloin kuin palveluja tuottaa muu taho kuin maakunnan palvelulaitos).” HUS esittää, että joko esitettyä lakia laennetaan koskemaan kaikkien sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista (siis myös maakunnan järjestämisvastuulla olevia valinnanvapauden ulkopuolisia palveluja), tai näiden palvelujen tuottamisesta säädettäisiin nyt esitettävää lakia vastaavalla tavalla osana terveydenhuoltolakia (tai mieluummin ”laki maakuntien palvelulaitoksesta”).

5. Parantavatko palvelun tuottajalle asetetut ehdot asiakas- ja potilasturvallisuutta (5-9 §, 13 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kaikilta osin

- Sosiaali- ja terveyspalvelujen luonteen vuoksi keskeinen tuotantoa koskeva vaatimus on, että palvelu voidaan katsoa tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Tarpeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arvioimiseksi on vakiintuneet toimintatavat, mutta tarvittaessa niitä voidaan kuvata tässä laissa. 5§:ssä palvelun tuottajalle

asetetut velvollisuudet/edellytykset lähtevät siitä, mitä tuottaja ei ole. Tuottajalle tulee ehdottomasti asettaa myös sellaisia ehtoja, joita siltä toimintaa käynnistäessään ja/tai palveluja tuottaessaan edellytetään, kuten esim. koulutukseen, osaamiseen, asiakastyytyväisyyteen, toimintaprosesseihin, eettisyyteen, tehokkuuteen ja ylipäättään palvelujen tuottamisen asianmukaisuuteen liittyviä vaatimuksia. Joiltakin osin näitä kuvataan pykälissä 6-8, mutta selkeämpää olisi, mikäli 5 pykälän alussa asetettaisiin palvelun tuotantoa koskevat yleiset vaatimukset. Tuottajalta tulee edellyttää myös vakuutusta (vrt. potilasvakuutus), mikä kattaa palveluja tuotettaessa mahdollisesti aiheutuneet vahingot. Henkilöstöltä tulee asianmukaisen koulutuksen lisäksi edellyttää palvelun luonteen huomioiden riittävää kokemusta ja osaamista (7§). Mikäli palvelua antavalla henkilöllä itsellään ei ole asianmukaista kokemusta ja osaamista, tulee edellyttää, että toiminta tapahtuu riittävän ja asianmukaisen valvonnan alla. Kun kyse on terveyspalveluista, tulisi lain tasoisesti aina edellyttää, että niitä antavalla palveluntuottajalla on lääkärin koulutuksen saanut 'medical director'. Vastuu palvelujen laadusta tulisi osoittaa sille taholle, jonka nimen alla palvelu tosiasiallisesti tuotetaan. Asiakkaan näkökulmasta tulee olla selvää, kuka palvelun tuottaa, ja tuottajien tulee huomioida tämä palveluja markkinoidessaan. Tuottajan tulee vastata tuotetuista palveluista kokonaisuutena, ei niin, että vastuuta palastellaan eri toimijoille, kuten yksityisessä terveydenhuollossa tällä hetkellä tapahtuu. Palvelu tulee voida tuottaa useamman tuottajan yhteistyössä, mutta jonkun yhden toimijan tulee vastata kokonaisuudesta ja muiden sille alihankintana tuottamista palveluista. Asiakkaan tiedossa tulee etukäteen olla, kuka tämä kokonaisvastuullinen toimija on. Palvelutuottajilta tulisi edellyttää jatkuvaa ja riittävän kattavaa asiakastyytyväisyyden mittaamista ja raportointia. HUS suhtautuu hyvin positiivisesti valvojan mahdollisuuteen ennakolta ottaa kantaa epäselvään asiaan ja antaa siinä hallinnollista ohjausta.

6. Vähentääkö palvelun tuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (13 §, 15 § ja 17 §)?

Vastaajien määrä: 1

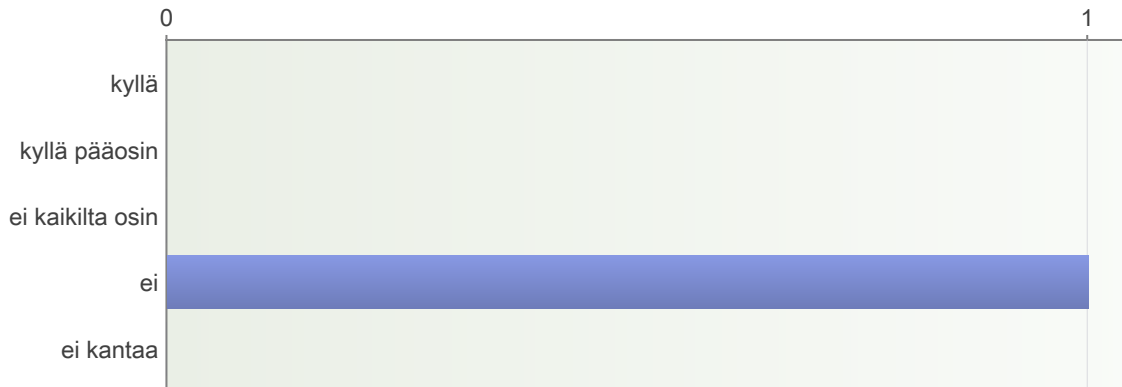

Avoimet vastaukset: ei kaikilta osin

- Lain soveltamisalasta riippuen (ks. edellä) sen piiriin tulee joka tapauksessa lukuisia uusia palvelutuottajia. Tietojen vaatiminen palveluyksikkökohtaisesti ei ole perusteltua muutoin kuin niiltä osin, kun kyse on tiloista, kiinteistä laitteista, tms. Henkilöstön erittelyminen toimipistekohtaisesti on epätarkoituksenmukaista ja valheellistakin, sillä siirtoja joka tapauksessa tapahtuu ja pitääkin tapahtua – jonkinlaista minimimiehitystä voidaan toki edellyttää. Toisaalta arvioinnin tekeminen ensisijassa asiakirjapohjaisesti sekä palveluyksiköiden siirtokelpoisuus vähentää työtä jonkin verran.

7. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palvelun tuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (3 § 5 kohta, 18 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Yhteinen palveluyksikkö hämärtää vastuusuhteet asiakasnäkökulmasta. Jokaisen tuottajan tulee tuottaa palveluja ja vastata niistä omista nimissään. Tuottajat voivat luonnollisesti luoda sopimuksenvaroisia alihankintaketjuja, mutta ehdotetun kaltaista osavastuun siirtoa ei tulisi mahdollistaa. Yhteisen palveluyksikön sijasta tulee edellyttää kokonaisvastuullista toimijaa. Kokonaisvastuullisen toimijan tulee olla se taho, jonka nimissä palveluja markkinoidaan. Kokonaisvastuullisen toimijan tulee olla julkinen yhteisö tai yritys.

8. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (3 § 5 kohta, 18 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kaikilta osin

- Vastuullisen palvelutuottajan käsitettä voidaan pitää perusteltuna, joskin se on omiaan hämärtämään vastuusuhteita, koska palvelun tuottajalle kuuluu itseisarvoisesti vastuu tuottamistaan palveluista. Jos palveluja tuotetaan alihankintaverkostossa (vrt. rakennusala), voisi kuitenkin olla perusteltua määrittää erillinen käsite ”pääurakoitsijalle”. Sille nyt määritellyt tehtävät ja vastuut eivät kuitenkaan ole perustellut. 18 §:ssä lähdetään

nyt siitä, että ”vastuullinen palveluntuottaja” edustaa muita palveluyksikön palveluntuottajia rekisteri- ja valvonta-asioissa. Vastuullisen palveluntuottajan tulee vastata asiakkaalle ja viranomaisille kaikista palveluun liittyvistä asioista. Vastuullisen palveluntuottajan tulee vastata myös alihankkijoidensa työstä kuten omastaan ja sen vakuutuksen tulee kattaa kaikkien sen alihankkijoiden vastuut.

9. Onko vastuullisen palvelun tuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

- Vastuullisesta palveluntuottajasta voidaan käyttää nimitystä palveluntuottaja. Tälle mahdollisesti alihankintana palveluja tuottavat tahot ovat tällöin selkeästi alihankinta-asemassa ja niiden sääntelyyn sovelletaan samoja periaatteita, kuin muidenkin palvelujen tuotantoon.

10. Ovatko valvovan viranomaisen keinot, mukaan lukien laiminlyöntimaksu ja rekisteristä poistaminen, riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (4 luku)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kaikilta osin

- Tuottajia koskevat huomautukset, varoitukset ja vastaavat tulisi saattaa julkisesti saataville valvovan viranomaisen toimesta, minkä lisäksi tuottajia tulisi velvoittaa asettamaan huomautukset, varoitukset ja vastaavat näkyville omissa tiloissaan sekä sähköisissä viestintäkanavissaan (esim. verkkosivut), mikäli niillä sellaiset käytössään on (vrt. julkisen sanan neuvoston päätösten julkaiseminen). Myös omavalvontasuunnitelman noudattamisesta tulisi antaa säännöllinen arvio, vähintään vuosittain. Valvontasanktioiden lisäksi tulisi huolehtia siitä, että valvontaa myös toteutetaan, ja että se kohdistuisi ensi

sijassa tuotettujen palvelujen laatuun sekä lupaehtojen noudattamiseen.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot laista sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisesta.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityisiä terveystalveluja tuotetaan nyt asetelmassa, jossa yksittäinen ammatinharjoittaja on tosiasiallinen vastuullinen palveluntuottaja ja lääkärikeskus sen alihankkija. Tilanne on tämä paitsi vastaanottotoiminnassa myös monimutkaisissa toimenpiteissä kuten yleisanestesiaa vaativissa leikkauksissa. Esitetty lakiesitys ei muuttaisi tätä asetelmaa.

Tällainen toimintamalli ei ole perusteltu asiakkaan eikä yhteiskunnan näkökulmasta ylipäättään, eikä varsinkaan tilanteessa, jossa yksityisille palveluntuottajille annetaan oikeus tuottaa julkisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvia palveluja. Järjestäjän ja asiakkaan näkökulmasta tulee olla selvää, mikä taho palvelukokonaisuudesta vastaa. Tuo vastuu tulisi olla aina sillä taholla, jonka nimissä palveluja markkinoidaan (yleensä lääkärikeskus, tms. institutionaalinen toimija).

Myöskään yksittäisen henkilön oikeutta toimia palveluista vastaavana tuottajana ei voida enää tulevaisuudessa pitää perusteltuna, vaan tämä oikeus tulisi rajata julkisyhteisöihin ja yrityksiin (ml. kolmas sektori).